

Utanríkisráðuneytið
Stýrihópur forsætis- og utanríkisráðuneytis
Rauðarárstíg 25
105 Reykjavík

Reykjavík, 3. maí 2021

Meðfylgjandi eru tillögur UN Women á Íslandi er varða mótun skuldbindinga íslenskra stjórnvalda í tengslum við þátttöku í átakswerkefni UN Women, Kynslóð jafnréttis (e. Generation Equality Forum).

Virðingarfyllst,
f.h. UN Women á Íslandi

Stella Samúelsdóttir,
framkvæmdastýra

UMSÖGN UN WOMEN Á ÍSLANDI

um mál nr. 101/2021

mótun skuldbindinga íslenskra stjórnvalda í tengslum við þátttöku í átaksverkefni UN Women, Kynslóð jafnréttis (e. Generation Equality Forum).

UN Women á Íslandi er ein tólf landsnefnda UN Women Stofnunar Sameinuðu þjóðanna um jafnrétti kynjanna og valdeflingu kvenna. UN Women á Íslandi er stolt af því að íslensk stjórnvöld hafi ákveðið að leiða aðgerðarbandalag UN Women um kynbundið ofbeldi. Það sýnir að stjórnvöldum er alvara í setja sér raunhæf markmið til að útrýma kynbundnu ofbeldi á Íslandi sem og á alþjóðavettvangi.

Eftirfarandi eru tillögur UN Women á Íslandi að mögulegum skuldbindingum Íslands innanlands sem og í þróunar- og mannúðarstarfi íslenskra stjórnvalda á alþjóðavettvangi.

Aðgerð 1

- **Stuðlað verði að stefnumótun og lagasetningu sem hafi að markmiði að uppræta kynbundið ofbeldi gegn konum og stúlkum.**

- Fara í gegnum þá íslensku lagabálka sem á einhvern hátt mismuna konum á grundvelli kyns. Uppfæra lög með tilliti til alþjóðlegra skuldbindinga Íslands þ.á.m. CEDAW Kvennasáttmála SP og Istanbúlsamninginn.
- Endurmenntun dómsvalds, þannig að allir þeir sem koma að rannsóknarferli brotaþola hljóti endurmenntun. Reglulegri fræðslu verði komið á laggirnar þannig að það sé tryggt að allir séu upplýstir um ný lög sem taka gildi og hvernig þeim beri að beita.
- Nota í ríkari mæli þá alþjóðasáttmála sem Ísland hefur undirgengist til viðmiðunar í málefnum og komu hælisleitenda og flóttafólks hvað varðar réttindi kvenna og stúlkna sbr. CEDAW og Istanbúlsáttmálann.
- Þrýsta á önnur ríki t.d. í gegnum tvíhliða samstarf í þróunarmálum, að undirrita og standa við skuldbindingar sínar gagnvart alþjóðasáttmálum sem varða réttindi kvenna og stúlkna.
- Ísland skuldbindi sig í tvíhliða þróunarsamvinnu að styðja við samstarfsríki sín í þeim verkefnum þar sem þarf að bæta stefnumótun og lagasetningu með því deila þekkingu og reynslu frá lögreglu, Bjarkarhlíð, Stígamótum o.s.frv.

Aðgerð 2

- **Stuðlað verði að samþykkt og framkvæmd gagnreyndra aðgerðaáætlana um forvarnir með það að markmiði að uppræta kynbundið ofbeldi gegn konum og stúlkum.**

- Endurmenntun á öllum stigum réttarkerfisins; bráðamóttöku, lögreglu, saksóknaraembættum og á öllum dómsstigum, þ.e. öll þau sem koma að rannsóknarferli brotaþola hljóti endurmenntun. Reglulegri fræðslu verði komið á laggirnar þannig að það sé tryggt að allir séu upplýstir um ný lög sem taka gildi og hvernig þeim beri að beita.
- Fræðsla og viðbragðsáætlanir innan heilbrigðis- og skólakerfis sé tryggð. Viðbragðsáætlanir séu til staðar innan kerfisins þannig að tryggt sé að ferlið sé skýrt fyrir alla sem að því koma.

- Beina þarf sjónum að gerendum og úrræðum fyrir gerendur með því að auka fjármagn til meðferðarúrræða gerenda ofbeldis.
- Stjórnvöld horfi til fyrirbyggjandi aðgerða með aðferðum og kenningum jákvæðrar karlmennsku. Að Ísland verði leiðandi innanlands og á alþjóðavettvangi, sem og í þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoð, að innleiða fyrirbyggjandi aðgerðir jákvæðrar karlmennsku sem hvetur karlmenn og stráka til að beita sér í þágu jafnréttis.

Aðgerð 3

- **Stuðlað verði að bættum aðgangi þolenda kynbundins ofbeldis að hvers kyns þjónustu aðila sem hafi burði til að sinna hlutverki sínu.**
 - Stjórnvöld styðji í tvíhliða og marghliða þróunar- & mannúðarstarfi við þolendur kynbundins ofbeldis, hvort sem er með veitingu fjármagns í verkefni eða sem stuðning við kvennaathvörf og griðastaði kvenna.
 - Að brotapolar sem kæra kynferðisbrot eða ofbeldi í nánnum samböndum verði veitt aðild að sakamálinu, ekki síst í því skyni að styrkja réttarstöðu þeirra gagnvart ríkinu og veita lögreglu og ákærvaldi aðhald í málinu. Í dag eru brotapolar einungis vitni í eigin máli og hafa því lítinn rétt á að fylgjast með framgangi málsins eða gera athugasemdir. Einnig verður að tryggja að ríkið geti verið skaðabótaskyldt ef brotið er á rétti brotapola til réttlátrar málsmeðferðar.
 - Að brotapolum verði veitt kærueimild á rannsóknarstigi telji brotapolur að verið sé að fyrirgera rétti um réttláta málsmeðferð og að lögfest verði hlutlæg skaðabótaábyrgð þegar slæleg vinnubrögð lögreglu og ákærvalds valda því að ekki er hægt að ákæra í máli.
 - Að brotapolar njóti áfram aðstoðar réttargæslumanns þó svo mál, sem er samsett úr nokkrum kæruliðum, klofni og þeim kæruliðum sem eftir standi fylgi ekki réttargæslumaður.
 - Að brotapolar í kynferðisbrotamálum og málum er varða ofbeldi í nánnum samböndum hafi rétt á gjafsókn og ríkissjóður ábyrgist dæmdar bætur í einkamálum gegn tjónvöldum með sambærilegum hætti og kveðið er á um í lögum um greiðslu ríkissjóðs á bótum til þolenda afbrota. Þetta myndi veita brotapolum aukinn möguleika á lagalegri viðurkenningu á því óréttlæti sem þær voru beittar, sé sakamálarannsókn á broti gegn þeim hætt eða mál fellt niður.

Aðgerð 4

- **Samtökum kvennahreyfingarinnar verði gert kleift að halda úti starfsemi og hafa áhrif á stefnumótun sem varðar kynbundið ofbeldi gegn konum og stúlkum.**
 - Stjórnvöld styðji við grasrót kvennasamtaka á Íslandi með fyrirsjáanlegum framlögum til lengri tíma sem geri þeim kleift að halda úti sínu mikilvæga starfi í vitundarvakningu, forvörnum og þjónustu við þolendur.
 - Stjórnvöld hefji samtal við kvennahreyfinguna á Íslandi um stefnumótun og langtímamarkmið í utanríkismálum Íslands hvað varðar áherslur í jafnréttismálum og þá sérstaklega hvað varðar kynbundið ofbeldi og móti um leið feminíska utanríkisstefnu.

Áherslur sem hægt væri að tengja við starf stjórnvalda á hverjum tíma, eins og t.d. setu í stjórnnum og sæti í alþjóðastofnunum.

- Stjórnvöld styðji við verkefni í mannúðarmálum sem hafa það að markmiði að kvenmiða neyðaraðstoð, taka tillit til þarfa kvenna og valdefla konur. Að 50% ODA sem rennur til mannúðaraðstoðar fari til samtaka/verkefna sem tryggja það.
- Að Ísland verði miðstöð grásróta kvennasamtaka og femínista á heimsvísu. Vettvangurinn verði nýttur til að eiga samtal árlega/2 ára fresti í Reykjavík um kynbundið ofbeldi. Í samstarfi við sérfræðinga og grásrótina verði settir fram mælikvarðar sem hægt er að nota til að mæla á heimsvísu stöðuna í málaflokknum. GBV Reykjavík Index.